

Hr Kristen Michal
Kliimaminister
kristen.michal@kliimaminiseerium.ee

Koopia

Hr Tiit Riisalo
Majandusminister
tiit.riisalo@mkm.ee

Pr Evelin Pärn-Lee
Konkurentsiameti peadirektor
evelin.parn-lee@konkurentsiamet.ee

info@kliimaministeerium.ee

info@konkurentsiamet.ee

info@mkm.ee

Fossiilsete, madala süsinikusisaldusega ja taastuvgaaside tulevikust Eestis

Pöördume Kliimaministeeriumi kui energiapoliitika kujundaja poole küsimusega gaasiliste kütuste tulevikuplaanidest Eestis. Paljusid turuosalisi esindaval Eesti Gaasiliidul, teistel turuosalistel ning meie naaberriikidel on vajadus ja õigus teada riigi otsuseid ning kavatsusi, et tagada kõigile võrdne konkurentsiolekord. Palume vastust küsimustele:

- 1) Milline on Eesti riigi pikaajaline plaan seoses gaasivõrkude kasutamisega?
- 2) Kas on seatud gaasiülekandevõrgu toimivuse osas konkreetseid tähtaegu?
- 3) Kui on seatud gaasiülekandevõrgu toimivuse osas tähtaegu, siis millise õigusaktiga seda on tehtud?

Küsimused on ajendatud Elering ASi viimase aja sõnumitest. Esiteks, esitledes **Eesti gaasiülekandevõrgu arengukava 2024–2033**, tõi Elering välja, et Tallinnast Narva ja Värskas suunalised torustikud on tänaseks siseriiklikult kasutatavad tupiktorustikud ning vajavad töökorras hoidmiseks 200+ mln EUR investeringut, lisades, et langeva gaasitarbimise tingimustes ei oleks antud investering mõistlik. Sama tõdeb Elering ka Tallinn-Vireši suunalise transiiditoru osas, mis nende väitel vajab 10+ aasta perspektiivis täielikku renoveerimist või renoveerimisest loobumise otsust.

Teiseks, kuigi ka seni on biometaanis sisestamine ülekandevõrku on olnud väga vaevaline protsess, kus Elering ei ole astunud konkreetseid samme selleks, et vastavad sisestuspunktide tuleksid, on hiljuti jõudnud meieni teave, et **Elering keeldub** liitumismenetluse raames **pakkumast** biometaanijaamale ülekandevõrgu kaudu **võrguteenust pärast 2038. aastat**. Sealjuures ei ole tegemist suvalise osaga ülekandevõrgust, vaid Soome-Läti suunalise transiiditoruga.

Gaasiliidul puudub vajalik selgus, millisele infole, suunistele, energiapoliitilistele otsustele Elering oma sõnumites ja tegevuses tugineb.

MGS § 22 lg nõuab, et võrguettevõtte tagaks kõigi võrguühendust omavate isikute varustamise gaasiga. Seega näeb kehtiv seadus võrguettevõtjale ette gaasivarustuse tagamise kohustuse ning ükskõik milliste piirangute seadmine sellele peab põhinema riigi poolt tehtud siduval otsusel tuleviku kohta. Antud liitumispakkumisest on põhjust järeldada, et Elering hakkab sama tingimust seadma ka järgnevatele gaasi ülekandevõrgu liitujatele, arvestades, et MGS § 18 lg 5 p 2 nõuab, et liitumistingimused oleks sarnaste liitujate võrdse kohtlemise põhimõtet järgivad. Seega ei mõjutaks selline otsus pelgalt konkreetset biometaanitootjat, kes täna soovib ülekandevõrguga liituda, vaid ka kõiki teisi.

MGS ei näe ette võimalust gaasi võrguteenuse osutamisest lihtsalt loobuda. MGS § 22 lg 6 lubab võrguettevõtjal oma tegevuse lõpetada ainult juhul, kui ta on andnud oma kohustused üle teisele võrguettevõtjale, millest nähtub, et peamine eesmärk on võrguteenuse osutamise jätkusuutlikkus. Euroopa Liit on Fit For 55 paketi raames võtnud või võtmas vastu hulgaliselt õigusakte, kuid ükski neist ei näe ette gaasisüsteemi sulgemist, ei aastaks 2038 ega ka hiljem. Selle asemel nähakse tulevikku **biometaanis ning sünteetilistes gaasides**, mis võimaldavad täita kliimaeesmärke ja kasutavad juba varasemalt rajatud infrastruktuuri. Lisaks sellele on EL 2040 kliimaeesmärkide ettepanekus väga palju rõhutatud süsiniku sidumist või talletamist, mis just eelkõige ongi sunnitud tööstusele, sest maagaasi põlemisprotsess on puhas ja tekkinud süsinikdioksiidi on võimalik kinni püüda, veeldada, talletada või bioloogiliselt siduda. Seetõttu ei ole Euroopa Liidust mitte ühelegi liikmesriigile ei läbi regulatsioonide või millegi muu püütud kommunikeerida asjaolu, et maagaasi tarbimine peaks liidus lõppema.

Seega annab kehtiv õiguslik regulatsioon, nii MGS kui Euroopa Liidu õigusaktid, indikatsiooni, et gaasivõrk kui infrastruktuur jääb püsima aastakümneteks, võimaldades transportida erinevaid gaasilisi kütuseid, mida võetakse üha rohkem kasutusele seatud kliimaeesmärkide täitmiseks. Oluline on riiklik bilanss kasvuhoonegaaside heitkoguste arvutamisel ja eesmärgiks on netonullheide. Kindlasti aitab netonullheite eesmärgi täitmisele kaasa gaasivõrkude dekarboniseerimine, seega nii ülekande- kui ka jaotusvõrgud peavad olema jätkusuutlikud biometaanitootmisega ja muude rohe-eesmärkide täitvate gaasiliste kütuste transpordiks. Biometaanitootmisega saab olema samasugune toode nagu maagaas, mida liigitatakse nii Soomes kui ka Baltikumis ülekandevõrkude kaudu. Sünteetiline gaas, kui madala süsinikusisaldusega gaas, on samuti turule tulemas.

Ülekandevõrgu sulgemine Eestis peale 2038.a omaks laialdast negatiivset mõju:

1. See kaotaks Eestis gaasiliste kütuste transpordi- ja seeläbi ka müügi võimalused gaasivõrgu kaudu tuues kaasa otsese majandusliku kahju **investoritele, gaasimüüjatele ja -tarbijatele ning kogu majandusele**. Statistika kohaselt umbes pool Eesti tööstusest toetub gaasile, toidutööstusest isegi 2/3. Gaasi on suurusjärgudes odavam transportida (mööda toru) kui elektrit (üle traatide), ka salvestada on gaasi kordades odavam kui elektrit.
2. See annaks segase signaali biometaanitootmisüksuste rajajatele, kes aitavad lahendada jäätmekäitluse probleeme põllumajanduses ja abistavad kliimaeesmärkide täitmist gaasivõrkude dekarboneerimise kaudu, kuid kes peaks tegema olulisi investimisotsuseid kõigest 14 aastases ajaraamistikus. **Uute investeeringute tegemine biometaanijaamadesse** muutuks oluliselt raskemaks ning lisaks biometaanitootmisüksustele tekiks ulatuslikke probleeme põllumajanduses, kus on juba arvestatud biometaanitootmisega tooraine andmisega ja sealt ka endale tooraine saamisega.

3. See seaks riigi keerulisse olukorda, kus juba praegu ja üha rohkem tulevikus on **vajadus tasakaalustada taastuvelektri tootmisega paratamatult kaasnevaid kõikumisi**. Riik on andnud sõnumi, et peamine energiaallikas tulevikus on päikesest ja tuulest energiat ammutavad elektrijaamad. Kuna on selge, et ainult neile ei saa elektrisüsteem tugineda, on tarbijaid rahustatud sõnumiga, et puudujääv osa saab olema kaetud parima juhtava võimsusega ja kiirelt käivitatavate gaasielektrijaamadega, mis suudavad vastavalt vajadusele koheselt reageerida taastuvelektri tootmisega kaasnevatele kõikumistele.
4. See omaks mõju kogu regioonile, kuna Eesti **ülekandevõrk kui transiidikoridor** seob meie regiooni (Soome, Läti, Leedu) gaasisüsteemi ühtseks tervikuks. Soome gaasiga varustamisel on Eesti gaasivõrk elutähtsaks lüliks, ilma milleta on Soome väga haavatav.
5. See muudaks osaliselt või täielikult luhtunuks viimastel aastatel tehtud **suured investeeringud** nagu Balticconnectori nii maapealne kui ka merealune gaasitoru, Puiatu ja Paldiski kompressorjaamad või Paldiski LNG kai. Need investeeringud maksab kinni tarbija, kelle suhtes on nende sulgemine vastutustundetu ja sõnamurdlik. Gaasitaristust loobumine on seda ebamõistlikum, et gaasi turuhind on järjest soodsam tänu Euroopasse rajatud LNG-taristule ja lähiaastatel oluliselt kasvavale LNG tootmisele. Soodne ja puhas energia on otseselt seotud Eesti ettevõtete ja majanduse konkurentsivõimega.

Eesti Gaasiliidu jaoks on oluline läbipaistev ja konstruktiivne dialoog gaasivõrgu kujundamisel leidmaks tulevikku vaatavaid lahendusi gaasiliste kütuste turu toimimiseks. Eesmärk olgu gaasivõrkude dekarboniseerimine mõistlikus tempos, majanduskeskkonna tasakaalustatud areng ja võrdne konkurents.

Gaasivõrgu osas tehtavad otsused peavad olema õiguslikult korrektses vormis ja võrdselt ning aegsasti kõigi turuosalisteni viidud, kuna nii investorid, gaasimüüjad kui gaasitarbijad teevad investeerimisotsuseid aastateks ette.

Jääme ootama vastust kirja alguses tõstatatud küsimustele.

Lugupidamisega

(digitaalselt allkirjastatud)

Heiko Heitur
Tegevjuht